R-12846

Regulæ Indicis librorum prohibitorum, per patres, à Tridentina Synodo delectos, confectæ

11

Regula. I.

Libri oēs, quos ante annum. MDXV. aut Sūmi Pont., aut Concilia Oecumenica damnarunt, et in hoc Indice non sunt, eod. modo damnati esse censeantur, sicut olim damnati fuerunt.

Regu. 2.

Hæresiarcharum libri, tam eorum, qui post prædictum ānum hæreses inuenerunt, vel suscitarunt, q̄ qui hæreticorum capita, aut duces sunt, vel fuerunt, quales sunt Lutherus, Zuinglius, Caluinus, Balth. Pacimontanus, Suuenchfeldius, & his similes cuiusq. nois, tit. aut arg.ti existant, oīno prohibentur. Aliorum aūt hæreticorū libri, qui de religione quidem ex professo tractant, oīno damnantur. Qui vero de religione non tractant, à Theologis Catholicis iussu Eporum, et Inq.rū examinati, et approbati permittuntur. Libri ēt catholice conscripti, tam ab illis, qui postea in hæresim lapsi, q̄ ab illis, qui post lapsum ad Ecc.æ gremium rediere, approbati a facultate Theologica alicuius Vniuersitatis cath.cæ, vel ab Inq.ne gnāli permitti poterunt.

Reg. 3.

Versiones Scriptorum etiam Ecc.rū, quæ hactenus editæ sunt à dānatis auctoribus, modo nihil contra sanam doctr. contineant, permittuntur. Librorum aūt veteris Testam.ti versiones viris tm̄ doctis, & pijs iud.o Epi concedi poterunt: modo hmōi versionibus tanq̄ elucidationibus Vulgatæ editionis ad intelligendam sacram Scripturam, non aūt tanq̄ sacro textu vtantur. Versiones vero Noui Testam.ti, ab auctoribus. 1.æ Classis huius Indicis factæ, nemini concedantur

quia utilitatis parum, periculi vero plurimum lectoribus ex eam lectione manare solet. Si quae vero annotationes cum huiusmodi, quae permittuntur versionibus, vel cum vulgata editione circumferuntur, expunctis locis suspectis à facultate Theologica alicuius Universitatis Catholicae, aut Inquisitione generali, permitti eisdem poterunt, quibus et versiones. Quibus conditionibus totum volumen Bibliorum, quod vulgò Biblia Vatabli dicitur, aut partes eius concedi viris piis et doctis poterunt. Ex Bibliis vero Isidori Clarij Brixiani prologus, et Prolegomena praecidantur; eius vero textum nemo textum vulgatae editionis esse existimet.

Reg. 4.

~~Libri illi~~

Cum experimento manifestum sit, si sacra Biblia vulgari lingua passim sine discrimine permittantur, plus inde, ob hominum temeritatem, detrimenti, quam utilitatis oriri, hac in parte iudicio Episcopi, aut Inquisitoris stetur: ut cum consilio Parochi, vel Confessarij, Bibliorum à catholicis auctoribus versorum, lectionem in vulgari lingua eis concedere possint, quos intellexerint ex huiusmodi lectione non augm. damnum, sed fidei, atque pietatis argumentum capere posse: quam facultatem in scriptis habeant. Qui autem absque tali facultate ea legere, seu habere praesumpserit, nisi prius Biblijs Ordinario redditis, peccatorum absolutionem percipere non possit. Bibliopolae vero, qui praedictam facultatem non habenti, Biblia idiomate vulgari conscripta vendiderint, vel alio quovis modo concesserint, librorum precium, in usus pios ab Episcopo convertendum, amittant: alijsque poenis pro delicti qualitate eiusdem Episcopi arbitrio subiaceant. Regulares vero non nisi facultate à Praelatis suis habita, ea legere, aut emere possint

Reg. 5.

Regu. 5.

Libri illi, qui hæreticorum auctorum opera interdum prodeunt, in quibus nulla, aut pauca de suo apponunt, sed aliorum dicta colligunt, cuiusmodi sunt lexica, Concordantiæ, Apophthegmata, Similitudines, Indices, & hmoi, si qua habeant admixta, quæ expurgatione indigeant, illis Epi, & Inqis, vnacum Theologorum Catholicorum consilio sublatis, aut emendatis, permittantur.

Reg. 6.

Libri vulgari idiomate de controuersijs inter catholicos & hæreticos nri tporis disserentes, non passim permittantur: sed idem de ijs seruetur, quod de Biblijs vulgari lingua scriptis statutũ est. Qui vero de rõne bene viuendi, contemplandi, confitendi, ac similibus argumtis. vulgari sermone conscripti sunt, si sanam doctr. contineant, non est cur prohibeantur, sicut nec sermones populares vulgari lingua habiti. Quod si hactenus in aliquo Regno vel prouincia aliqui libri sunt prohibiti, quod nõnulla continerent, quæ sine delectu ab oibus legi non expediat, si eorũ auctores catholici sunt, postq̃ emendati fuerint, permitti ab Epõ, & Inqre poterunt.

Reg. 7.

Libri, qui res lasciuas, seu obscœnas ex professo tractant, narrãt, aut docent, cum non solum fidei, sed & morum, qui hmoi librorũ lectione facile corrumpi solent, rõ habenda sit, oino prohibentur, & qui eos habuerint, seuere ab Epis puniantur. Antiqui vero, ab Ethnicis conscripti, propter sermonis elegantiam & proprietatem, permittuntur. nulla tñ rõne pueris prælegendi erunt.

Reg. 8.

Libri, quorũ principale argumentum bonum est, in quibus tñ obiter

aliqua inserta sunt; quæ ad hæresim, seu impietatem, diuinationem seu superstitionem spectant, à catholicis Theologis, Inquisitionis generalis auctoritate, expurgati, concedi possunt. Idem iudicium sit de Prologis, Summarijs, seu Annotationibus, quæ à damnatis auctoribus, libris non damnatis apposita sunt: Sed posthac non nisi emendati excudantur.

Reg. 9.

Libri omnes, & scripta Geomantiæ, Hydromantiæ, Aeromantiæ, Pyromantiæ, Onomantiæ, Chyromantiæ, Necromantiæ, siue in quibus continentur Sortilegia, Veneficia, Auguria, Auspicia, Incantationes artis Magicæ, prorsus reijciuntur. Episcopi vero diligenter prouideant, ne Astrologiæ iudiciariæ libri, tractatus, indices legantur, vel habeantur; qui de futuris contingentibus successibus, fortuitis've casibus, aut ijs actionibus, quæ ab humana voluntate pendent, certo aliquid euenturum affirmare audent. Permittuntur autem iudicia, et naturales obseruationes, quæ nauigationis, agriculturæ, siue Medicæ artis iuuandæ gratia conscripta sunt.

Reg. 10.

In librorum, aliarum've scripturarum impressione seruetur, quod in Concilio Lateranensi sub Leone X. Sess. X. statutum est. Quare, si in alma vrbe Roma liber aliquis sit imprimendus, per Vicarium Summi Pontificis, & Sacri Palatii Magistrum, vel per personas a Sanctissimo domino nostro deputandas prius examinetur. In alijs vero locis ad Episcopum, vel alium habentem scientiam libri, vel scripturæ imprimendæ, ab eodem Episcopo deputandum, ac Inquisitorem hæreticæ prauitatis ciuitatis, vel diœcesis, in qua impressio fiet, eius approbatio & examen pertineat: & per eorum manu propria subscriptionem, gratis, & sine dilatione imponendam, sub pœnis, & censuris in eodem Decreto contentis approbetur: hac lege, & conditione addita, vt exemplum

exemplum libri imprimendi authenticum, & manu auctoris subscriptum, apud examinatorem remaneat. Eos vero, qui libellos manuscriptos vulgant, nisi ante examinati, probatique fuerint, eisdem pœnis subijci debere iudicauit Patres deputati, quibus impressores: & qui eos habuerint, & legerint, nisi auctores prodiderint pro auctoribus habeantur. Ipsa vero huiusmodi librorum probatio in scriptis detur, & in fronte libri vel scripti, vel impressi authentice appareat: probatioque, & examen & cætera gratis fiant. Præterea in singulis ciuitatibus, ac diœcesibus, domus, vel loci, vbi ars impressoria exercetur, et bibliothecæ librorum venalium, sæpius visitentur à personis ad id deputandis ab Episcopo, siue eius Vicario, atque etiam absque hæreticæ prauitatis, vt nihil eorum, quæ prohibentur. aut imprimatur, aut vendatur, aut habeatur. Omnes vero librarij, & quicunque librorum venditores habeant in suis bibliothecis Indicem librorum venalium quos habent, cum subscriptione dictarum personarum: nec alios libros habeant, aut vendant, aut quacunque ratione tradant sine licentia eorundem deputandorum, sub pœna amissionis librorum, & alijs arbitrio Episcoporum, vel Inquisitorum imponendis. Emptores vero, lectores, vel impressores eorundem arbitrio puniantur. Quodsi aliqui libros quoscunque in aliquam ciuitatem introducant, teneant eisdem personis deputandis renunciare: vel, si locus publicus mercibus eiusmodi constitutus sit, ministri publici eius loci prædictis personis significent libros esse adductos. Nemo vero audeat librum, quem ipse, vel alius in ciuitatem introduxit, alicui legendum tradere, nisi ostenso prius libro, et habita licentia à personis deputandis: aut nisi notorie constet librum iam esse omnibus permissum. Idem quoque seruetur ab hæredibus, et executoribus vltimarum voluntatum vt libros à defuncto relictos, siue eorum Indicem illis personis deputatis afferant, et ab eis licentiam obtineant priusquam eis vtantur, aut in alias personas quacunque ratione eos transferant. In his autem omnibus & singulis pœna statuatur

Vel amissionis librorum, vel alia, arb.º eorundem Epõrum, vel Inq.orum, pro quali tate contumaciæ, vel delicti.

Circa vero libros, quos Prẽs deputati aut examinarunt, aut expurgarunt, aut expurgandos tradiderunt, aut certis conditionibus, vt rursus excuderentur, concesserunt, quicquid illos statuisse constiterit, tam bibliopolæ, quam cæteri obseruent. Liberum tamen sit Epis, aut Inq.ribus generalibus secundum facultatem, quam habent, eos etiam libros, qui his reg.is permitti videntur, prohibere, si hoc in suis regnis, aut prouinciis, vel diœc. expedire iudicauerint. Cæterum nomina cum librorum, qui à Pr̃ibus deputatis purgati sunt, tum eorum, quibus illi hanc prouinciam dederunt, eorundem deputatorum Secretarius notario sacræ vniuersalis Inq.nis Romanæ descripta, S.mi d.n. iussu tradidit.

Ad extremum vero omnibus fidelibus præcipitur, ne quis audeat contra harum regularum præscriptum, aut huius Indicis prohibitionem libros aliquos legere, aut habere. Quod si quis libros hæreticorum, vel cuiusuis auctoris scripta, ob hæresim, vel ob falsi dogmatis suspicionem damnata, atque prohibita legerit, siue habuerit, statim in excoīonis sniam incurrat. Qui vero libros alio noīe interdictos legerit, aut habuerit, præter peccati mortalis reatum, quo afficitur, iudicio Epõrum seuere puniatur.

B-13.844

CENSVRA GEneralis contra errores, quib' recentes hæretici ſacram ſcripturam aſperſerunt, edita a ſupremo ſenatu Inquiſitionis aduerſus hereticam prauitatem & apoſtaſiam in Hiſpania, & aliis regnis, & dominiis Ceſareæ Mageſtatis conſtituto.

Autore Ferdinando di Valdes Archiep.

~~Autor~~



Pinciæ.
Ex officina Francif. Ferdinan. Corduben.
Cum priuilegio Imperiali.
Taſſada en quarenta marauedis.

El Rey.



OR quanto por parte de vos Francisco fernandez de Cordoua impressor, vezino desta villa de Valladolid, me a sido hecha relació, q̃ visto por el muy Reuerendo in christo padre Arçobispo de Seuilla, inq̃sidor general en nr̃os reynos y señorios, y los del nr̃o cõsejo, de la sancta y general inquisició. Los herrores q̃ muchas impressiones delas Biblias q̃ ay en estos reynos tienẽ, las auiã hecho ver y examinar en las vniuersidades de Salamãca y Alcala, y por otras personas doctas q̃ en nr̃a corte residiã, para q̃ por ellos vistos los dichos herrores, se enmẽdassen y quitassẽ dellas, y q̃ auiẽdo se platicado y cõferido diuersas vezes cerca dello, se auia hecho cierta Cẽsura, por la q̃l se notã los herrores q̃ en ellas ay. Que nos suplicauades y pediades por merced vos diessemos licẽcia y facultad, para q̃ vos o quiẽ vr̃o poder ouiere y no otra persona pudiesse imprimir y vẽder la dicha Censura, por tiẽpo de diez años primeros siguientes, o como la nuestra merced fuesse. Y yo acatando lo suso dicho y considerando lo mucho que importa al seruicio de nuestro señor y mio, y bien vniuersal dela religion christiana, que la dicha Cẽsura se imprima, por ser cosa q̃ con tanta deliberacion y acuerdo se a hecho, tuue lo por bien. Y por la presente os doy licencia y facultad para que vos o quiẽ vuestro poder huuiere, y no otra persona, durante el tiempo delos dichos diez años, que corran y se cuentẽ desde el dia de la data de esta nuestra cedula, podays impremir y vẽder la dicha Censura, durante el qual dicho termino mando y prohibo a todas y quales quier personas de todos nr̃os reynos y señorios, q̃ no puedan imprimir ni vender ni traer de fuera a ellos la dicha cẽsura. So pena q̃ si las imprimierẽ o vendieren ayan perdido y pierdã todas las q̃ huuierẽ impremido y tuuierẽ pa vẽder, y mas incurrã en pena de cient ducados para la nr̃a camara. Cõ tanto q̃ no podays vẽder cada vna delas dichas Censuras por mas precio de quarenta marauedis. Y mandamos a los del nuestro consejo, y a todas y quales quier justicias, delos dichos nuestros reynos, que guarden y cumplan esta nuestra carta y contra ella no vayan ni passen, ni consientã yr ni passar agora ni en ningun tiẽpo ni por alguna manera. So pena dela nuestra merced y de diez mil marauedis para la nuestra camara, a cada vno que lo contrario hiziere. Fecha en la villa de Valladolid. A siete dias del mes de Agosto, de mil y quinientos y cinquenta y quatro años.

La princesa.

Por mandado de su mageslad. Su Alteza en su nombre.

Iuan Vazquez.



ERDINANDVS de Valdes miseratione diuina archiepiscop⁹ Hispalēsis Inquisitor apostolicus generalis, contra Hæreticam prauitatem & apostasiam, in cūctis regnis & dominiis Ioannæ reginę, ac Carolo imperatori & regi, dominis nostris subiectis, &c. Vniuersis & singulis ecclesiis, monasteriis, collegiis, vniuersitatibus, ac singularib⁹ personis, cuiuscumq; status, cōditionis, præeminētiæ, in dictis regnis & dominiis existentibus, salutem & gratiam. Noueritis, quod vbi primū ad nos peruenit, a plerisq; & variis regionibus importatos esse in hæc ipsa regna complures libros, variis & diuersis prælis excussos, multis vitiis, erroribus, ac hæresibus refertos, in graue damnum & offensam Orthodoxæ fidei, ac Christianę religionis: curauimus diligenter vt ipsi libri exquirerentur, atq; adimerentur tā a collegiis & vniuersitatibus, quam a bibliopolis, & aliis personis singularibus, penes quos eiusmodi libri essent ac reperirentur, atq; per edictū publicum cautum est, ne eiusmodi libri venundarentur, ne ue aliquis eisdem vterertur. Signanter autem interdiximus Biblias, & Testamēta noua seorsum excussa & impressa ab aliis libris Bibliorum, quo ad videlicet visis excussisq; erroribus in eisdem contētis, decretum ac diffinitum fuisset per viros tum probos, tum doctos, quid esset hęreticū, aut in fide suspectum, vel male sonans, & cuius lectio minus esset conueniens, aut alioquin offendiculum & scandalum inter Christi fideles generaret, Idq; omne mature in Cōsilio generalis inquisitionis tractaretur, ac discerneretur quid de eiusmodi libris sa-

ciendum aut alias prouide de hac re statuendum esset. Et quoniam his diligēter peractis, interceptæ fuere plerꝗ; Bibliȩ variarū excusſionū, in quib⁹ multi errores inueniunt̃, præsertim in summariis, & additionib⁹, & indicib⁹ aliquot, maxime autē in Bibliis quæ ab anno millesimo quingētesimo vigessimo octauo vsꝗ ad hȩc tēpora prodierūt, atꝗ itidem in ipsis eisdem testamentis nouis seorsum a Bibliis impressis, in quibus quidem Bibliis aut nouis testamētis, quæ ab eodem tempore ad hunc vsꝗ diem sunt excussa, inueniuntur multi errores, & loca improbata, non legēda, nec cōmunicāda fidelib⁹ christianis: quā obrē iure optimo præcipi a nobis poterat vt huiusmodi libri oēs quibus tales errores insunt, vel cōscinderentur, vel cōcremarētur, ita vt nullatenus apparerent. Verumtamem considerātes eiusmodi errores in ipso textu sacræ paginæ nō inueniri, sed tantū in summis, sūmariisꝗ, additionib⁹, & indicibus, vt superius dictum est, præterea numerum earundem Bibliarum ingentem esse, qꝗ multæ ecclesiæ, monasteria, vniuersitates bibliopolȩ, ac singulares personȩ conqueruntur, dicentes se graui damno affici, si eiusmodi libri omnino eisdem addimerentur, aut destruerentur. Re diligenter tractata in senatu generalis inquisitionis, cōsilio etiam multorum doctorum virorum tam ex uniuersitatibus Salmanticensi, & Complutensi, q̄ꝗ aliorum insigniū locorum, ac deinde delata ad Serenissimum principē Philippū, regnorū prefatorum gubernatorē, ac dominū nostrū: eius autoritate decretū est, Censuram quamdā fieri, qua indicarētur, & annotarētur in ipsis Bibliis & Testamētis nouis, loca omnia, quibus insunt errores, aut

verba suspecta, vt videlicet eiusmodi locis exemptis, vel deletis & omnino obliteratis ita vt minime legi possint, ordine & forma infrascriptis, permitterentur haberi, ac legi Bibliç ipsę, ac Testamenta noua quæ hucvsq; in præfatis regnis & dominiis inueniuntur. Hac tamen lege, vt posthac non liceat importari aut vendi alia quæpiam ex antedictis excussionibus contaminatis. Quibus omnibus visis, decretum fuit super hoc dari & promulgari debere has nostras literas siue edictum, vna cum ipsa Censura, tenoris sequentis.

¶ Primum igitur statuimus, & ordinamus, vt nulla ecclesia, Monasterium, Collegium, Vniuersitas, aut persona singularis, in ipsis Regnis & dominiis existens, cuiusuis status, conditionis, aut præeminentiæ fuerit præsummat, habere, legere, aut vēdere aliquā Bibliam aut Testamentum nouum ex notatis in ipsa Censura, dictarum impressionum deprauatarum, quæ delata & importata sint vsq; ad hæc tempora, in ipsa regna & dominia, nisi pri⁹ eadem exibuerit Inquisitorib⁹ loci & districtus vbi ipse extiterit, seu personę aut personis ab ipsis ad hoc deputatis, seu deputandis, aut Episcopo diœceseos, vel eius officiali, aut vicario generali, quo videlict deleant, obliterēt, ac adimant ex huiusmodi libris notatis per ipsam Censuram, indices, loca, & summaria, deprauata, & suspecta ita vt minime legi possint, atq; hoc fiat actis publicis coram notario & testibus, die, mense, & anno additis. Idq; facere teneantur infra sexaginta dies post publicationem literarum nostrarum, & Censurę, factam in metropoli, vel ecclesia cathedrali, vel in aliquo alio loco publico cu-

iusq; dioecesis Episcopatus vel ciuitatis. In libris tantum qui de presenti reperiantur in prefatis regnis & dominiis Adq; hoc ipso prestito deiceps possint habere & legere eadem volumina, ipsisq; vti: quæ si intercepta aut secrestata fuerint, emendata ac repurgata restituantur suis dominis. Volumus autem Bibliā Luthetiæ impressā per Rubertū Stephanum cum duplici translatione vulgata & noua, & cū apostillis Batabli in mediocri forma, anno Millesimo quingentesimo q̄dragesimo quinto, a nemine possideri, nec minus legi Testamentum nouum eiusdem, quod quidem refertum est tot erroribus, vt comode emendari aut deleri non possint. Ceterum vetus Testamētum eiusdem Bibliæ cum suis scholiis permittitur haberi & legi, id q; emendatū iuxta normam Censuræ, & absq; ipso Testamento nouo & non alias. Præterea volumus & iubemus, q; de cetero nullus Bibliopola, nequæ alius quispiam presumat in vehere in prefata regna & dominia, vbi nos Inquisitoris generalis munere fungimur, Biblias vel Testamenta noua dictarum excussionum improbatarum, vel aliarum quæ in se contineant aliquot errores, etiam si ipsi iidem errores sint delecti, & obliterati iuxta formam Censuræ, alioquim penis subiacere se sciant, quas paulo post hic constituemus.

¶ Vt autem omnibus constet que Biblię & Testamenta noua sint ex nouiter importatis in ipsa regna & dominia contra nostrum decretum, volumus vt in omnibus Bibliis & testamentis nouis, post delectos & obliteratos erros res, addantur in fine vel in principio ipsorum librorum acta pubica, testantia quo die mense & anno emendatus &

redditus fuerit eiusmodi codex, quæquidem acta subscribat Inquisitor, vel eius Commissarius ad id deputatus, & notari⁹ coram quo res agetur, vel quiuis ex dictis Episcopis aut vicariis generalibus ipsius diocesis, vbi ipse extiterit, cũ notario: quod fieri debeat in qualibet diocesi, & Episcopatu infra sexaginta dies post promulgatas has nostras litteras & edictum, vt dictum est. Quæ autẽ Biblia vel Testamentum nouum ex prohibitis apud aliquem reperientur elapso termino præfato, quæ nõ sint eodem modo consignata, existimẽtur ex nouiter importatis in præfata regna & dominia, subeantq; domini eandem pœnam quam per has litteras illis constituimus qui similes libros in hæc regna inuexerint, vtiq; in eos & eorum bona infligendam.

¶ Decernim⁹ aũt & statuim⁹, vt quisquis sit, quocũq; statu, gradu, ordine, & cõditione, quacũq; dignitate prefulgeat, apud quem inuenta fuerint aliqua aut Bibliorum, aut noui Testamenti volumina, in quibus predicti errores deleti, aut obliterati non habeantur, aut non sin sublatę summæ, & indices, quos tolli iussimus, aut deniq; ea reiecta non fuerint, quæ resecanda amputandaq; decreuimus post elapsos sexaginta dies a publicatis nostris literis, quos iuxta iuris formam & ordinem, per vicenos, ac vicenos, & vltimum pro tertio ac postremo, legitima & cõsueta canonica præ missa admonitione asignamus, is inq; quisquis fuerit in maiorem excomunicationem latæ sentẽtiæ eo ipso quod contra fecerit incurrat, atq; insuper in eũ procedatur tanq; de hæresi suspectum, & preter amissionem librorũ, quos ita retinuerit deprauatos, mulctetur pe

na viginti ducatorum, quorum tertia pars cedat denunciā ti, tertia huius ſacri officii ſumptibus, reliqua vero tertia iudici, qui de ea re ſententiam tulerit. Eandem etiam pęnā irrogari mandamus Bibliopolis, aut aliis quicunqꝫ poſt hanc noſtram prohibitionem prędictas Biblias, aut nouū Teſtamentum importauerint in dicta regna, & dominia curę noſtre comiſſa, quamuis iidem errores (vt ſupra diximus) in illis obliterati ſint, aut aboliti.

¶ Item precipimus, vt is cui curæ fuerit corrupta illa loca delere, aut oblitterare, addereqꝫ inſuper actacodicibus, & ſubſcribere: pro ſua & notarii opera in ſingulas Biblias, tantum accipiat dimidium argenteum, pro ſingulis autē nouis Teſtamentis, octo dipondia, ideſt, quartam partem vnius argentei, monetæ regnorum Caſtellæ.

¶ Ad hęc volumus & iubemus, vt Tipographus, aut Bibliopola qui vendiderit ipſam Cenſuram, non pluris vē dat quadraginta marapetinis regia ſanctione taxatis, pęna viginti ducatorum, ſumptibus ſancti officii applicāda, ꝑ qualibet Cenſura vltra pretium taxatum vendita.

¶ Vt autem vniuerſa hæc & ſingula a nemine ignorari poſſint, ſed omnibus nota & manifeſta ſint: pręcipimus & mandamus reuerendis Inquiſitoribus, tam huius oppidi Valleſoleti, quam aliorum quæcunqꝫ dictis regnis & dominiis clauduntur, vt hoc noſtrum decretum & Cenſurā publicari quiſqꝫ faciat in vniuerſis officii ſui locis, præſertim in eccleſiis cathedralibus, & aliis eccleſiis & monaſteriis, in ſuggeſtib9, per verbi dei cōcionatores, achademiis, & publicis Bibliothecis, & quoties eadem loca viſitauerint, edicto ſuo mulctā ac pęnam indicant, omnibus & ſin-

gulis qui prędictas Biblias aut noua Testamēta suppresserint, ocultauerīt, aut quoquo modo habuerīt. Similiter & iis, qui vt cunq; sciuerīt eadem supprimi, ocultari, aut quoquomodo haberi apud aliquem priuatum hominem, aut in ecclesiis, monasteriis, collegiis, achademiis, aut deniq; aliò loco & nō simul rem cognitam ad eosdem inquisitores detulerint, quos pœnis & Censuris quibus magis visum fuerit expedire, admoneant & adstringant, & vniuersos puniant, qui aliquomodo aut ratione redarguētur deliquisse, pœnas cōstitutas ab eisdem seuerissime exigētes. In cuius fidei testimonium pręsentes litteras manu nostra subcriptas, & per secretarium sanctæ generalis Inquisitionis consilii refrendatas, concedimus. Datis in oppido Vallesoleti, die. xx. mensis Augusti, Anno Domini Millesimo Quingentesimo Quinquagesimo quarto.

F. Hispalē.

De mandato Illustrissimi Domini mei Archiepiscopi.

Petrus de Tapia.

a v


ON Fernãdo de Valdes. Por la misseracion diuina, Arçobispo de Seuilla, Inquisidor general apostolico, contra la heretica prauidad y apostasia, en todos los reynos y señorios dla reyna Doña Iuana, y del Emperador y rey dõ Carlos nr̃os señores, a todas las yglesias, monesterios, y collegios, y vniuersidades y personas particulares, de q̃lquier estado, cõdiciõ, y prehe minẽcia q̃ seã, en los dichos reynos y señorios. Salud y gracia. Sabed q̃ auiẽdo venido a nr̃a noticia, q̃ a los dichos reynos y señorios se hauiã traydo de otras diuersas partes muchos libros impressos de differẽtes imp̃ssiones, cõ muchos vicios y herrores, rep̃bados y hereticos, escãdalosos y mal sonãtes. En grã daño y offensa de nr̃a religion christiana. Mandamos poner diligencia para que se buscassen y recogiessen, assi de poder de los libreros y otras personas particulares que los tenian, como de collegios, y vniuersidades. Y se mando por edictos publicos que no se vendiessen ni se vsase dellos. Specialmente las Biblias y Testamentos nueuos, que vienen impressos por si, apartadamẽte delos otros libros delas Biblias: hasta en tãto que vistos y examinados, los herrores que en ellos se contenian, se aueriguasse y determinasse por personas de letras y conciencia lo que era heretico, escandaloso, o mal sonante, y q̃ de leer se traya, o podria traer inconuenientes o escandalo entre los fieles christianos, y se platicase y confiriesse enel consejo dela general inquisiciõ, lo que delos dichos libros se deuia hazer, o sobre la dicha razõ se deuria proueer. Y porq̃ hechas las dichas diligẽcias se hã tomado muchas Bi-

blias dediuersas impssiones, en las quales se hallã muchos errores, especialmẽte enlos sũmarios y ẽlas adiciones y en algunos repertorios, y señaladamẽte enlas Biblias q̃ se hã impsso d̃sde el año de mill y q̃nietos y veynte y ocho aesta pte, y assi mismo enlos dichos Testamẽtos nueuos q̃ vienẽ impssos por si apartadamẽte d̃los otros libros d̃la Biblia, en las q̃les dichas Biblias y Testamẽtos nueuos, impssos d̃l dicho tpo aca, se hallan muchos errores y cosas repuadas q̃ no cõuiene q̃ se veã ni comuniq̃n entre los fieles christianos. Por lo q̃l se pudiera iustamẽte mãdar y vedar q̃ todos los dichos libros en que assi ay los dichos herrores, se rasgasen/o q̃masẽ, de manera q̃ no se pudiessen comunicar. Mas auida cõsideraciõ a q̃ los dichos herrores nose hallã en el texto d̃la sagrada scriptura, Si no en sumarios y adiciones y repertorios (como dicho es) Y a q̃ el numero dellas es grãde, Y muchas psonas y iglesias, y monesterios, y vniuersidades, y libreros, se hã q̃xado diziẽdo q̃ recebiriã mucho d̃trimẽto si los dichos libros se les ouiesẽ de q̃tar y perder se o destruyrse d̃l todo, Despues de auer se platicado y cõferido en el cõsejo d̃la general Inq̃siciõ, Y visto por muchas psonas doctas, assi d̃las vniuersidades d̃ Salamãca y de Alcala, como de otras ptes. Y cõ cõsulta del prĩcipe dõ Philippe gouernador d̃los dichos reynos, nr̃o señ or, fue acordado q̃ se hiziesse cierta Cẽsura en q̃ se apũtasen y notasen todos los lugares en q̃ en las dichas Biblias ay herrores y palabras sospechosas, y q̃ aq̃llos lugares q̃tados, o testados, de manera q̃ no se pudiessen leer, por la orden y forma de yuso contenida, se permitiessen tener y leer las dichas Biblias y Testamentos nueuos, que hasta agora

ſe hallaſſen enlosdichos reynos y ſeñorios. Con que nó ſe pudieſſen tráer a ellos: ni meter, ni vender otras delas dichas impreſſiones que aſſi ſon contaminadas. Lo qual todo aſſí viſto, ſe acordo que ſobre ello ſe dieſſe y promulgaſſe iuntamente con la dicha Cenſura, delos lugares dañados y ſoſpechoſos la carta y edicto del tenor ſiguiẽte.

¶ Primeramente ordenamos y mandamos que ninguna yglesia, ni moneſterio, ni collegio, ni vniuerſidad, ni perſona particular de todos los dichos reynos y ſeñorios de qualquier eſtado condicion o preheminencia que ſean, ſea oſado de tener, ni leer, ni vender ninguna delas dichas Biblias o nueuos Teſtamentos, q̃ue enla dicha Cenſura ſe notan, delas dichas impreſſiones por deprauadas, que haſta agora ſe han traydo o metido en los dichos reynos, ſinque primero las lleuen o preſenten ante los Inquiſidores del partido o diſtricto donde ſe hallaren, o ante la perſona o perſonas que por ellos para ello, ſe diputaren o nõbraren, o ante el Obiſpo del obiſpado/o ſu prouiſor: o vicario general, para que teſten o quitẽ delos dichos libros que aſſi eſtan notados por la dicha Cenſura, los lugares, ſumarios, y repertorios deprauados y ſoſpechoſos, de manera que no ſe puedan leer, por auto ante vn notario autentico, con dia y mes y año. Lo qual puedan hazer haſta ſeſenta dias deſpues deſta nueſtra carta y Cenſura publicada, en la cabeça del partido o yglesia cathedral, o en otro qualquier lugar publico, del obiſpado: en los libros que de preſente ſe hallaren en los dichos reynos y ſeñorios, y no en otros, y cumplido eſto, las puedan tener y leer, y vſar dellas, y las que eſtã tomadas o ſecreſtadas, ſe bueluã aſſi

emendadas a ſus dueños. Con tanto que la biblia impreſſa en Paris, por Roberto Eſtephano, con dos traſlaciones, vulgar y nueua, y con la Apoſtilla de Batablo, en mediana forma, impreſſa el año de mill y quinientos & quarenta y cinco, Ninguno la pueda tener ni leer el teſtamento nueuo della, por eſtar como eſta lleno de muchos herrores, que buenamente no ſe puede emendar ni teſtar, y lo del teſtamento vieio dela dicha Biblia con ſus Apoſtillas, ſe permite tener lo y leerlo emendado & teſtado conforme a la dicha cenſura, y ſin el dicho teſtamento nueuo, y no de otra manera.

¶ Otroſi, mandamos que de aqui adelante ningun librero, ni mercader de libros, ni otra perſona alguna ſea oſado a traer a los dichos reynos & ſeñorios: dõde nos exercemos el officio & cargo de inquiſidor general, biblias o teſtamentos nueuos delas ſuſo dichas impreſſiones deprauadas o de otras que contengan algunos herrores, aun que los traygan borrados en la forma que agora ſe mandan borrar los herrores delas Biblias y teſtamentos nueuos que al preſente ay en eſtos reynos. So las penas en eſta prouiſion contenidas. Y para que conſte & ſe ſepa quales de las dichas Biblias & teſtamentos nueuos ſon de las nueuamente traydas a los dichos Reynos & ſeñorios, contra nueſtra prohibicion. Ordenamos que en las Biblias & teſtamentos nueuos, deſpues de hauer ſe borrado, los herrores que tienen ſe ponga al cabo / o al principio delos dichos libros, vn auto en que ſe diga & teſtifique, Como a tantos dias de tal mes y tal año ſe teſto & boluio el dicho libro, y le firme el inquiſidor o la perſo-

na a quien lo cometiere, y el notario ante quien passare, o qualquiera delosdichos obispos o sus vicarios generales dela diocesi donde se hallare y vn notario, lo qual se haga en cada diocesi y obispado, dentro de sesenta dias despues dela publicacion de esta nuestra prouission (como dicho es) y la Biblia o testamento nueuo de los prohibidos, que se hallaren en poder de alguna persona: passado el dicho termino sin el dicho auto, sean visto ser de los nueuamente traydos a los dichos reynos, & incurra el que los tuuiere en la pena contenida en esta nuestra prouision contra las personas que nueuamente los truxieren o metieren en estos dichos reynos. La qual se execute en sus personas y bienes.

¶ Y mandamos que si alguna persona de qualquier qualidad y condicion, orden, y preheminencia que sea, tuuiere y se hallare en su poder algunas delas dichas Biblias deprauadas y prohibidas por el sancto officio dela inquisicion. Sin tener en ellas borrados todos los lugares que en ellas huuiere hereticos o sospechosos, & quitadas las summas y reportorios que se mandan quitar, conforme al tenor dela dicha Censura, o alguno delos dichos testamentos nueuos deprauados despues de sesenta dias, que se cuenten dende la publicacion de esta nuestra prouission en adelante. Delos quales los veynte les damos por primero, y los otros veynte por segundo, y los otros veynte por tercero y vltimo y perentorio termino y canonica monicion, incurra en pena de excomunion mayor late sententie, y se proceda contra la tal persona, como contra sospechoso de herege, y pierda los libros que ansi se le tomaren depra

uados, y mas pague veynte ducados de pena, de los quales se de, la tercia parte al que lo denunciare, y la otra tercera parte para los gastos del sancto officio, y la otra tercera patte al iuez que lo sentenciare. Y queremos que la misma pena se execute contra los libreros, mercaderes de libros y otras qualesquier personas que despues desta nuestra prohibicion metieren en los dichos reynos y señorios Biblias delas suso dichas o los dichos Testamẽtos nueuos deprauados aun que trayganborrados los herrores, segũ el tenor de esta Censura.

¶ Otro si, mandamos que el que corrigiere las dichas Biblias & borrare los dichos herrores. No pueda lleuar por ello y por el dicho auto, mas de hasta medio real castellano por cada Biblia el y el notario, & la mitad del dicho medio real por cada Testamento nueuo.

¶ Y mandamos que el impressor o librero que vendiere esta dicha Censura, no pueda lleuar por ello mas de los quarenta marauedis, en que por la cedula real esta tassada. So pena de veynte ducados para los gastos del sancto officio, por cada vna que a mas precio vendiere.

¶ Y porque lo suso dicho sea publico & notorio a todos, & ninguno dello pueda pretender ignorancia. Mandamos a los Reuerendos Inquisidores assi de esta villa de Valladolid, como de todas las otras inquisiciones delos dichos reynos y señorios. Que hagan luego publicar esta nuestra prouission y Censura en todos sus districtos & iurisdiciones, y principalmente en las yglesias cathedrales: y en otras yglesias y monasterios: en los pulpitos por los predicadores: y vniuersidades, y que

quando visitaren los dichos sus distritos: hagan leer editos contra las personas que tuuieren en su poder las dichas Biblias & libros prohibidos, o supieren que otros los tengan, o que esten en algunas librerias de monasterios, o vniuersidades, o collegios, o en otros lugares algunos para que lo vengan a dezir ante ellos, so las penas & Censuras que les parescierе poner. Y que procedan contra los que enello parescieren culpados: a execucion de las penas y Censuras aqui expressadas y declaradas, sin que enello aya descuydo ni remission alguna. En testimonio de lo qual: mandamos dar y dimos la presente firmada de nuestro nombre, y refrendada del secretario infrascripto. Dada en la villa de Valladolid a veynte dias del mes de Agosto, de mil y quinientos y cincuenta y quatro Años. F. Hispaleñ.

Por mãdado del Illustrissimo arçobispo de Seuilla mi. S.

Pedro de Tapia.

a. 19. [illegible]

PRAEFATIO IN CENSVRAM.



VIX dici queat, quãto discrimine Christianæ religionis, & Catholicorum omnium, hæretici nostrorum temporum hoc malum machinentur, vt & sua falsa dogmata per vniuersas Christiani orbis prouincias disseminent; & pro sacra scriptura venditent atq; haberi contendant. Nam eo vesaniæ progressi sunt, vt non solum ausi fuerint pestifero multarum hæresum veneno omnia inficere: sed nec vereantur noua nnuc reperta techna vsq; adeo sacram fripturam deprauare, tantamq; illi vim inferre, vt iam ipsas sacras literas loqui cogant, quod illi volunt, & quicquid impietatis commenti sunt. Vt quemadmodum imperitam plebẽ permissa viuendi licentia & impunitate a vera fide alienarunt, ita nunc aduersus eruditiores grauiorem pugnam meditentur, dum sua dogmata per annotationes, summaria & titulos sacro textui adscribentes, conantur ostendere, aut eadem omnino esse cum diuinis, aut manifeste ab ipsis cruta atq; desumpta: vtentes nimirum eorum fraude, qui, cũ clam venenum alicui præbere cupiunt, mulso temperare solent: vt prius occulta eius vi intercipiatur, quam dolum intelligat. Ad hunc modum videtur hi diuina eloquia eo animo perlustrasse, vt inde excerperent quicquid erroris sui speciem aliquã præse ferret: atq; ita lector semsim primo ex sacris literis ea loca accepta cõcipiat, deinde hausto

veneno in eorum prauam sententiam præceps feratur. Verum Christus, qui pollicitus est se nunquam ecclesiæ suę defuturum, eorum impios conatus fregit ac dissipauit cõsilia: cum in hac temporum calamitate pręfecit terris inuictissimum Imperatorem Carolum quintum, vnicum ac singulare Ecclesiæ præsidiũ, diuinitus ad hæc secula reseruatum. Vt quando ille arcano quodam cõsilio permittit Ecclesiam suam nouarum semper hæresum fluctibus vexari, qui Petri nauiculæ naufragium minentur, contra paratum habeat ministrum, per quem signa sua edat, & in brachio excelso ad in gentem nominis sui gloriam, superborum potentiam comminuat. Oportuit autem vt, sicut ab Arriana peste, nulla magis infestauit Ecclesiã, quam hęresis nostra ætate partim exorta, partim nunc denuo ab inferis reuocata: ita defensorem exhiberet multo potentiorem, quam ad alias superiorum temporum, more egregii medici, qui pro morbi grauitate medicamentum adhibet. Iam nulla hac pestis sæuior extitit, siue violentia & armis, siue numero profitentium, siue ementita eruditione: vt ad tantam impietatem cum vi magna coniunctam, patrono opus esset potentia & pietate præstanti. Vt altera eorum motus compesceret, altera superaret: dum eos non tam armis prosternit, quam, quibus illi se maxime iactant, literis & sapientia. Nam disputatione potius & coacto patrum Concilio eos domare studet: & inter alias excelsi pectoris sui curas hoc etiã cauet solicite, ne qua illi aut libris aperte noxiis, aut aliaqua ex parte suspectis veræ fidei cultoribus noceant: iubens in eos curiose inquiri, & seuere in legẽtes animaduerti. Nec dubium quin, nisi talis propugna-

tor ecclesiæ contigisset, vt potens ita pius, eximia in Christi fidem charitate & zelo accensus, religiosus auorũ sanctimoniæ imitator, vnicus veritatis Euãgelicę, Ecclesiasticæ quoque immunitatis vindex & assertor, illã in gentem cladẽ accepisset: nec vnquam alias maiorem fecisset iacturam. Eam etiam pari studio ac diligentia prohibet inclytus Hispaniarum Princeps Philippus patre & maioribus dignissimus: qui & singulari pietate, qua sacra omnia fouet, & fauore, quo literarum studia ac studiosos amplectitur, hãc & literariam & piam curam minime neglexit: sed maxima quadam solicitudine præsentissimum remedium tanto malo per viros industrios quam primum afferri mãdauit & adhuc crebro instat: paratus nimirum & ipse ad succurrendum labenti religioni inuicto animi sui robore & constantia, ac quibus plurium etiam potest consilio & armis. Quibus rebus tale hactenus generosi animi specimẽ præbuit: vt nec felicitate nec gloria rerum gestarum, nec aliarum diuinarum virtutũ magnitudine maioribus suis vlla ex parte, inferiorem futurum arbitremur. His custodibus ecclesiam tutam fore, ac tantis ducibus aduersariorũ impetus repressurã proculdubio speramus: tametsi Deus lento gradu ad vindictam procedat qui iuxta, modum prouidẽtiæ suæ omnia vult disponi, fortiter quidẽ, sed suaui progressu, & ignoto mortalibus cõsilio. Nec minus Deũ Ecclesiæ suæ prouidisse res ipsa testatur, cum per pios, bello & pace clarissimos ac verę catholicos Hispaniarum reges Fernandum & Elisabeth sacrum Inquisitorum ordinem & officium cum summa potẽtia & autoritate institui voluit, ad quos omnium rerum ad christianam fidem pertinẽ

tium indagatio, & supremum iudicium deferrētur. Qui vt in aliis, ita etiam in præsenti periculo, qua fuit opus vi gilantia & dexteritate, magnam illi opem attulerunt. Ni si enim huius sancti offitii seueritas effrenes animos coercuisset, & exacta diligētia (quæ nunquam in re tanta nimia esse potest) tam impiis conatibus occurrisset (vt homi num ingenia semper rerum nouitate oblectantur) fortasse intra domesticos lares & Hispaniç viscera eadem mala ha beremus. Quare huic sacro Inquisitorum ordini & minis terio debetur, quod in tanta gentium & nationum pertur batione, fere vna Hispania, quantumvix vnquam, vera ac pura religione fruatur: dum præter cætera studiose curāt ne hæreticorum errores aut manifestis autoribus, aut præ textu sacræ scripturæ irrepentes, in cautos fallant. Quæ causa hunc nostrum senatum (cui præcipue sacræ Inquisi tionis administratio commissa est) ad hanc curam mouit: inuestigandi scilicet loca, quæcunq; hæretici labe aliqua resperserunt: ac singula digna Censuræ nota inurendi: vt ea veluti antidoto quodam cōtra mortiferum illorum venenum lectores vtantur. Hac itaq; mente nos publicæ omnium vtilitati prospicientes, hunc laborem suscepimus: ad hibito insuper ad hoc mulctorum doctissimorum & re ligiosorum virorum consilio, presertim facultatis Theo logię scholę Complutensis: quæ maximū in hoc opere, ꝑ nobis atq; adeo pro tota eclesia subiit laborem. Igitur vissis & nō exigua cura & studio examinatis omnibus Bi bliis, textu præsertim ad uerbum accurate expenso, ea desumpsimus, quæ digna castigatione nobis visa sunt, & vnicuiq; calculum nostrum adiecimus. Ad quē antequā

veniamus, pauca quędam nos præfari oportuit: vt Censuræ nostræ ratio intelligatur & modus. Principio in textu vulgatæ editionis nihil notauimus: tamet si pleræque Bibliæ varient & inter se, & a Græcis exemplaribus. Tum quia eadem varietas reperitur in codicibus iam olim excussis: tum quia præter argumentum fecissemus. Neq; enim nostrum institutum est, docere quę lectio sit verior, vel quæ Græcæ aut Hebraicæ veritati magis consentanea, sed an hæretici in eis aliqua loca coruperint. Quod cum in textu ab illis minime factum sit, consulto prætermisimus. Idem seruauimus in Bibliis, quæ nouam habent translationem ad veritatem Græcam & Hæbraicam: quæ non solum verbis discrepant a vulgata, sed sępissime etiam sensu, intacta relinquentes: q in his magis periclitetur fides interpretis, quam Sacræ scripturæ. Nam cum illa foecumda sit sensibus; sine vllo periculo potest hunc & illum admittere. Quod si verior non est redditus: autor potius mali interpretis functus erit officio, quã errantis in fide. Propterea ex his nihil attigimus: nisi vnũ aut alterum locũ, quæ feliciori sæculo prætermitti quoq; potuissent. Quale est Pœnitentiam fere semper verti in resipiscentiam: & pœnitere in resipiscere. Non q ignoremus, idem valere vtrumq; apud ꝓbatos autores: sed quod intelligamus istos tollere omnem dolorem anteactæ vitæ & statuere iustificari hominẽ sola mutatione vitæ per fidẽ sine vllo aut corporis, aut animi cruciatu ob admissa peccata, idq; affirment Græce esse τὴν μετάνοιαν. cui potius respondeat resipiscentia, q̃ pœnitentia. Quia igitur interpretes illi, quicunq; tandem sint, ad hunc errorem

videntur declinasse, tam costanter, vbi nostra versio habet pænitentiam, resipiscentiam vertentes, vissum est ad monere lectorem, ne illud verbum in sensu hæreticorum accipiāt: sed vt sumitur ab Ecclesia Catholica & a viris grauissimis verborumq; elegantia præstantibus, qui & ea voce ita vtuntur & μετάνοιαν. in pœnitentiam vertunt. Deinde illud nobis pręfandum est, ne quis miretur, si viderit multa loca a nobis animaduerti, quæ ex serie literę videntur deducta. Nam nos non tam verba persecuti sumus, q̃ mentem illorum, qui notas in marginibus apposuerunt: aut rerum capita in titulos siue summaria capitulorum reduxerunt: aut deniq; annotationibus aliquot locos interpretati sunt. Nec enim latere potest eorū versutia. Nam cum ex quocunq; textu sacrę paginæ multa præclara colligi potuissent, quæ ibi tractantur: in nonnullis Bibliis quasi ex professo ea tantum loca adscribūt quæ vtcunq; ad fouendos illorum errores videntur agere. Aut si qui sunt, qui omnia colligant in textu contenta, multa passim veris falsa intermiscent: idq; vel additis verbis vel detractis: vt nemo sit tam ignarus, qui non intelligat ea malitiose fuisse annotata. Quare cum nos videam⁹ illa passim citari ab heræreticis in alicuius suorū errorum cōfirmacionē, merito suspicati sumus ab hominib⁹ parū integræ fidei esse tā scripta. Præsertim cū adiūgāt aliqua falsa & erronea ex operib⁹ hæreticorū desumpta, quæ nec textui cōueniūt, cui apponūtur: nec apte ibi collocari potuerū. Quæ omnia non tā augent suspitionē, q̃ opinionē nostrā confirmāt. Id circo coacti summus quædā notare quę in sacris libris contineri videntur, quod ab illis ad impiū sensum detorqueātur: vt sciat lector quid vitare debeat,

¶ Exemplum esse potest de his, Fides iustificat: siue iustifacamur ex fide. Habrahã ex fide iustus: & similib9. Nã quis neget iustificari hominẽ ex fide, cũ Paul9 prædicet? Verũ illi de sola fide exponẽtes seclusis operib9, hęreticã ꝓpositionẽ reddiderũt. Iam cũ Paul9 ibi loquatur de operib9 legis quã ita fidei opponit, vt satis cõstet, eũ loq̃ de operib9 veteris legis, vel ante fidem susceptam, vel sine fide Christi factis: in quibus etiam tunc Iudei gloriabantur, & totam salutis suæ spem collocabant: id quod non vno in loco declarat, quis non videat perperam detractam eam vocem, & dictum simpliciter, fides iustificat non opera? Cur non additũ est, opera legis veteris, aut fide Christi destituta, vt Paul9 aut exprimit aut intelligit? Annõ est hæc aperte malicia? Simile est illud, nõ in manu factis tẽplis habitat Deus, quæ fuit vox primũ Stephani, deinde Pauli ad Athenienses: verũ versute coacta ad subertendas aras, tẽpla, & sacra. Item idolorum statuas lex vetus præcipiebat demoliri ac deum tantum colere. Quid hoc in lege noua ad tollendas imagines? Cacodæmonum simulacra euertenda: ergo sanctorũ imagines? Iam gens illa prona erat ad idolatriã: cuncta pro Deo colebat more Ægyptiorũ. Quid hoc ad cultum sanctorum negandum, quos Ecclesia multo aliter iubet venerari? Quasi vero idem sint sanctorum imagines & idola, idem coli quod adorari, quod vel cogitare impium est. Ad hunc modum de multis aliis dicendum.

Quam obren ea fuit Censuræ nostræ ratio, vt non solũ hęretica damnemus, sed admoneamus, multa vere catholica trahi ab hęreticis in prauum sensum: ne quis in illum incidat: sed cum Ecclesia semper sentẽtiat & loquatur. Porro non dubitamus, futuros quãplurimos, qui non fuissent in

tellecturi illorum mentem aut imposturam: sed commodius nobis visum est, rationem habere eorum qui labi possent non admoniti: ne aut cum illis per incuriam errent: aut putent: locum in aliquo sensu vero a nobis damnari. Propterea opus fuit errores illorũ referre: quamuis præstitisset, ab omnibus semper ignorari. Ad hæc lectorem admonitum volumus, nostras castigationes tam paucis a nobis fuisse perstrictas, ne in ingens volumen excresceret quod nescesse erat si aut theologico more errores confutare, aut verum cuiusq; loci sensum stabilire voluissemus Compendio enim scribi hæc non poterant: vbi vel solus numerus iustum fere, volumẽ facit. Deinde ꝙ non sit præsentis negotii sacras leteras exponere: sed aliena a vera fide diffidentia censoria virga iugulare. Non enim doctorum sed admoditorum aut potius Censorũ officio fungimur. Postremo quoniam tot viri doctissimi multis libris editis satis copiose in hoc argumento versati sunt: vnde plura petere possit, qui volet. Qui cum in reuincendis hæreticis in his eisdem tam feliciter desudauerint, non solum laborem nostrum superuacaneum si prolixius scriberem⁹, sed ingratum quoq; fuisse futurum arbitramur. Quoniã autem in omnibus Bibliorum siue scholiis, siue titulis & marginibus, quædam adeo frequenter repetũtur aut sub eisdem verbis: aut parũ mutatis, vt infiniti esset operis omnia loca recensere: nec fieri posset sine magno fastidio, necessarium etiam duximus, condere generales quosdam canones seu regulas, quibus quam possemus succincte ea omnia comprehenderentur. Vt sciat lector vbicunq; inueneritid, quod a nobis semel obseruatum est, aut quid simi

le, eo gradu notationis esse habendum. Insigniores vero locos tantum in his regulis attigimus, cum alioqui solen ne sit istis plerosq; errores variis dicendi modis proferre: vt palam fiet legentibus Censuram, quemadmodum de iustificatione dictum est, cuius & salutis nostræ crebra fit mentio apud istos: vt totam tribuant fidei, nullum locum relinquentes operibus. Vt cum dicunt, iustus ex fide: iusti tia nostra fides: viuere ex fide: sancti sunt, qui Deo fidunt. Quæ omnes propositiones & si quę alię huiusmodi repe riantur, pro eadem haberi debent atq; censeri. Idem dicen dum de satisfactione nostra, quam totam ascribunt passio ni Christi: nihil humanis meritis. Id nonunquam aperte enũ tiant, vt, sola satisfactio pro peccatis Christus: sola hostia pro peccatis Christus: satisfactio nostra Christus & simi les. Nonunquam obscurius: sed ita vt nemo nõ intelligat pra uum eorum animum. Vt cum dicunt, vni Deo cuncta ad scribenda: Deus vult omnia sibi tribui: omnia a Deo: & aliæ huiusmodi, quę catholicæ sunt in eam sentenciam, in quam traduntur a sacris doctoribus, sed cum isti per eas videantur tribuere Deo totam iustitiam nostram & satis factionem, autq; omnia siue bona, siue mala sint a Deo: & nihil a nobis: aut quid simile (nam eadem via multos astru unt errores) eo quidẽ sensu falsę sunt & impię. Modestus enim loquendi modus sanctorũ, in errorem trahi non de cet: vt negetur aut arbitrii libertas, aut necessitas operum, quas illi totis libris docuerũt. Quis vero neget, omnia bo na a Deo procedere & illi esse tribuenda: cum hoc ipsum, quod possumus boni agere, diuinę benignitatis & gratiæ sit? At inde colligere nos nihil posse, fatuum omnino est:

neq; in hoc sensu illa, aut a sacris scriptoribus, aut a docto-ribus sanctis dicuntur. Nam quis ignorat, propositionẽ eandem seorsum positam in multos sensus deduci posse, & aliquem admittere ex vi verborum nimis abhorentem a sensu scripturæ, qui ex tota serie textus constat? Quod his peculiare est, quoties aliquid reperiunt, quod alicunde ad confirmanda sua dogmata trahi possint; licet textui re-pugnet. Quare iure optimo huiusmodi ꝓpositiones a no-bis notatæ sunt; ne in hæreticum illorum sensum accipian-tur. Tot autem sunt modi variandi hunc errorem, vt ma-gis generali canone q̃ particulari conprehendere liceat. Eiusmodi est illud ab ipsis varie repetitum, cum dicunt reperiri in sacris literis, ꝙ iustificamur ex fide; non autem ꝙ iustificamur ex operibꝰ; non ergo opera necesaria sunt ad iustificationẽ. Quoniã hoc est celebre illorũ argumẽtũ in plerisq; erroribus suis, hoc ita reperitur expressum in sacris literis, hoc ergo tantum, & nihil aliud tenendum est. Quasi vero (vt taceamus de beato Iacobo, cuius autorita tem illi eleuare conantur, qui toties affirmat iustificari ho minem ex operibus) illud Pauli, non enim auditores le-gis iusti sunt apud Deum; sed factores legis iustificabũtur, non satis expresse necessitatem operum ad iustificationem cõtineãt, quãuis sub ea forma verborũ nõ dicatur, quã isti exigũt; aut quasi sacræ literæ doceãt sub ea tãtũ forma, ac nõ plura colligantur ex ipsa serie & cõtextu rerũ præcedentiũ & sequentium, quæ æque expressa dici possint. Ad eundẽ modum eliciũt, tantũ petendum in nomine Christi; quia diuina eloquia non docent, vt ipsi existimant, petendum in nomine aliorum. Ex hoc fonte in multos errores prola buntur; vt cum dicunt, verbo Dei adhærendum, inde cõ-

ficiunt, tantum verbo Dei adhærendum: non faciendum quod præcipit humana lex, siue Ecclesia. Ob idq; sæpius exaggerant verbum Dei: vt innuant, hoc solum nobis sequendum non præcepta hominum. Idq; variis modis esse runt: quos ita oportet intelligere, ne leges humanæ excludantur.

¶ Iam fides pro fiducia passim vsurpatur: resipiscentia, pro pœnitentia, vt superius diximus, ita perpetuo vt plerũq; vbi textus habet pænitentiam mutent in resipiscentiã: qui abusus vocis tam frequẽs est, vt molestissimũ fuisset loca omnia trãscribere. Quo circa generali canone opus fuit, vt semper caute legatur: vtq; etiã moneamus non improbari a nobis resipiscentiæ vocabulum, sed declarari, qua significatione sit accipiendum. Idem dicendum de fide: nõ enim negamus includere fiduciam, sed esse eam tãtum, vt illi volunt. Ad hęc vbicunq; textus Scripturæ agit de charitate, iustitia, bonis operibus, quod adhærendum sit Deo, q̄ ille sequendus & similibus, isti interpretantur de fide: vt facile est videre cuicunq; legenti: ac si idem esset fides quod iusticia: idem quod charitas aut q̄ nulla alia bona opera Deus a nobis requirat preter fidem: nec q̄ aliter sit Deo adhęrendum nisi per fidem. Ita omnia quæ Deus a nobis postulat in scripturis, annotant, intelligenda de fide: etiam loca vbi de fide nulla mentio est, quare oportet vnumquenq; aduertere eorum calliditatem: ne existimet ita esse in textu, vt isti referunt & colligere se fingunt. Nã alia, quæ nihil attinẽt ad suos errores, bona fide adscribũt: hæc vero miscent: vt ita incauto lectori imponant.

Præterea notandum, sæpissime reperiri tam in glossulis quã in marginibus, & summariis, iustos appellari fideles;

iniustos autem in fideles: & ita fere semper, vbi textus habet iustum siue iniustum, vertere fidelem & infidelem. Per inde atque idem sit fidelis & iustus: idem infidelis quod iniustus: neque iniustus quisque esse possit, quin statim sit infidelis & amittat fidem: quæ proculdubio manifesta est hæresis: nimirum quod peccatores careant fide. Obuia autem erunt legenti innumera loca, vbi hic error sæpe iteratur. Sed præsertim in psalmis in plerisque Bibliis excusis sub magna forma, vbi, quoties in textu habetur iustus aut impius, isti annotãtes vertunt fideles & infideles. Quia ergo vix numero compræhendi poterant, omissa in Ceusura ad hunc generalem canonem reseruata sunt.

¶ Porro sciendum multa esse in istorum annotationibus super vetus Testamentum, quæ vt in eo quidem loco & sensu literali vera sunt, traslata autem ad legem nouam & moralem sensum, sunt manifesti errores. Vbi non damnantur propositiones illic positæ sed mala mens detorquentium illas, ad longe alium sensum quam habeant in locis vnde deducuntur. Vt quot notant Iosue capit. xxi. Vt soli Deo fidant, & Micheæ. vii. in solo Deo confidendum. Hiere. xvii. confidendum soli Deo. Esa. xxx. irascitur Deus si pręter ipsum humano Consilio innitamur. Nam quod Deus illic præcipit, victoriam non esse tribuẽdam viribus humanis, non collectis militum copiis, aut ingenti bellatorum numero, sed diuinæ potentię & auxilio, isti more suo ad longe diuersum sensum impellunt, maxime que a lienum aliterali, vnde deducunt. Nempe vt his persuadeant, minime sanctis esse confiden dum,

neq; ab illis auxilium sperandum ad recte agendum, siue aliquid a Deo impetrãdum, ac pro inde nõ esse inuocandos, nullas ad eos fundẽdas preces, deniq; totã illã colluuiem errorũ, quos ea de re aduersus sanctos cõgerunt. Neq; id vno tatũmodo enũciãt: sed variis vt cetera. Vt quod notant in capit. vii. Iudi. Deus volẽs omnia sibi soli tribui, iubet bellatorum numerũ minui: nã id ad eundẽ errorem spectat: hoc est nihil aliis tribuendum nisi soli Deo: ad illũ etiã, q̃ omnia siue bona, siue mala a Deo sint: nihil a nobis neq; a libero arbitrio: & ad alios impios sensus vt superius retulimus.

¶ Præter hæc omnia sciendũ, in hac Cẽsura signari in singulis quibusq; locis librũ & caput vbi herror est animaduersus: non autem signari peculiarem partem textus, cuiis error aplicetur. Primum quia extra causam omninoesset, nec enim dicere instituimus recte ne isti an secus suas quibusq; locis summas accomodent, sed notare quicquid a fide catholica deuiat, quocunq; loco aut cuiuscunq; rei gratia dicatur. Deinde quia (& si id fieri alicubi facile foret) implerisq; tamẽ locis perq̃ arduũ fuisset & molestũ. Nã quædã apponuntur super partẽ textus ita magnã, vt longum esset trãscribere. Iam vero, quæ sunt in titulis & summariis capitulorũ, adeo implerisq; cõfusa sunt, vt vix quisq̃; diuinare queat, at quã partẽ textus referri voluerint.
Quod igitur in omnibus seruari nõ potuit, omittendum duximus, relinquentes id iudicio lectoris.

¶ In omnibus autem Bibliis in hac Cẽsura castigatis præsertim excussis sub magna ac mediocri forma statim in principio, summæ quædam generales continentur, osten

dentes quid in singulis sacrorũ Bibliorũ libris doceamur: quæ quia errorib⁹ variis corruptæ sunt, ideo omnes ꝓrsus tolli: ac deleri ex his ipsis Bibliis decreuim⁹. Idẽ cẽsem⁹ faciẽdũ de elenchis seu indicib⁹ qui in eisdẽ Bibliis addũtur, ꝓpterea ꝙ multo plurib⁹ & grauiorib⁹ erroribus scateãt.

¶ Quanꝗ autem potuissemus vnius cuiusquis Bibliæ errores seorsum colligere: designantes illam quo Prælo Typographo atq; anno excussa sit, tamen compendii causa, ne hoc opus plus iusto excresceret, consultius putauimus, si omnes omnium Bibliarum errores vna Censura comprehenderentur: atq; in fine recenserentur, quæ a nobis reuisę sunt & cognitæ: addito Tipographi nomine, impressionis, & ãno quo impressę sunt, vt siue in his, siue in aliis quibuscunq; hos aliosue similes errores deprehenderit, sciat lector eadem nota feriendos esse.

¶ Postremo illud aduertendum est, istos non solum ausos fuisse, tot errorum maculis sacram scripturam deturpare, sed neq; veritos sacrilego etiam ore libros, quos iam olim pro canonicis ecclesia habet, resecare e canone sanctarum scripturarum & apocryphos asserere, quod in multis Bibliis in hac Censura contentis nunc in marginibus, nunc in titulis impudenter faciũt. Vt quoniam illos aperte vident agere ad plane confutandam ipsorũ impietatẽ & nefanda dogmata, eorũ autoritatibus nostros vsos, hac arte eludant: cũ aliter nequeãt tã manifestis testimoniis repugnare. Quare ea in re cautũ lectorẽ esse oportet, ne cũ illis erret: sed eos omnes pro canonicis habeat, quos Ecclesia catholica cũ iã olim in multis Cõciliis, tũ nouissime in hoc Tridẽtino, inter libros canonicos habet & numerat.

IMPRESSIONES Bibliorum, quæ indigent castigatione & Cēsura, sunt quæ sequūtur.


M pressa Antuerpiæ, per Martinum Cæsarem, Anno. M.D.xxxii.&.xxxiiii.

¶ Antuerpiæ, in officina Ioannis Stelsii, añ xli.& . xlii.

¶ Biblia cuius Titulus est, excudendum curabat Antonius Goinus .xl.

¶ Antuerpiæ, per Iacobum Lisuelt, xlii.

¶ Antuerpiæ, per Ioannem Theobaldum, xxvi.

¶ Antuerpiæ, per Ioannem Sthelsium, xxxviii.

¶ Antuerpiæ, per Guillelmum Vortesman, xxviii, & xxxiiii. & . xliiii, &.

¶ Antuerpiæ, per Henrrichum Percterfem .xl

¶ Antuerpiæ, per Antonium de Lahide. xli.

¶ Biblia Græca, Argētorati, apud Huuoluiū. Cephaliū in mediocri forma, xxvi.

¶ Basileæ, ex officina Frobeniana. xxx.

¶ Basileæ, per Frobenium .xxxviii.

¶ Basileæ, apud Nicolaum Brilinguerum. xl iiii.

¶ Basileæ, cum annotationibus Sebastiani Musteri, Anno. xxxv

¶ Bibliæ, sub maxima forma, in quibus non designatur forma impressionis, aut impressoris.

¶ Biblia, quæ sic habet, Excudebat Franciscus Griphius, xli. & . xlii.

¶ In mediocri forma sine nomine loci impressionis, Lugduni, in ædibus Vincētii Portonaris. xxxvi.

¶ Lugduni, sub insigni Salmandriæ. Anno. M.D.xlv.
¶ Lugduni, apud Iacobum Giuntam. xxxvi. &. xlvi.
¶ Lugduni, apud hæredes Iacob. Giuntæ, in forma mediocri. xlix. & .li.
¶ Lugduni, apud Iacobum Giuntam in mediocri forma Anno. xxxv. & .xlii. & .xlvi.
¶ Lugduni. sub insigni spheræ apud Egidium, & Huguetam fratres. .xl
¶ Lugduni, per Guillelmum Boule. xxxvii.
Lugduni, per Guillelmum Boule, in mediocri forma. Anno. xlii.
¶ Lugduni, per Scipionem de Gauiano. xxxvi.
¶ Lugduni, apud Hugonem aporta, in mediocri forma Anno. xlii.
¶ Lugdu. apud Hugonē a porta. xxxviii. & .xliiii. xlvi.
¶ Lugduni, apud Hugonem & hæredes Æmonis a porta .xliiii.
¶ Lugduni, per Iacobum de Millis in mediocri forma. Anno. li.
¶ Lugduni, ex officina Melchioris & Gasparis Tre in mediocri forma. Anno. xxx ii.
¶ Lugduni, sine nomine impressoris in mediocri forma Anno .xl.
¶ Lugduni, in ædibus Antonii Vincentii in mediocri forma. xl.
¶ Lugduni, ex officina Ioannis Mariscal, in mediocri forma. xxxi.
¶ Lugduni, apud Theobaldum Paganum, in mediocri forma. Anno. [illegible]

¶ Lugduini

¶ Lugduni, apud Sebaſtianum Gryphium, in minima forma. Anno. M. D. xlii.
¶ Lugduni, apud Antonium Vincentium, in minima forma. xlii.
¶ Lugduni, apud Ioannem Mariſcal. xxxii.
¶ Lugduni ſine nomine impreſſoris, quę in fine ſic habet Biblia qua hactenus Vtitur Eccleſia latina. xxxvi. &. xli.
¶ Lugduni, per relictam Ioannis Criſpin. xlvi.
¶ Lugduni, apud Iacobum Grozet. xlvi.
¶ Lugduni, per Franciſcum Gryphium. xlii.
¶ Lugduni, apud Ioannem Iuntam. xlvi.
¶ Lugduni, per Henrrichum Sabore. xxxvi.
¶ Lugduni, in ædibus Antoni Vincentii. xl.
¶ Pariſiis, in officina Petri Regnault. xl. &. xli.
¶ Pariſiis, per eundem, ſub Scuto Colonienſi. xliii.
¶ Pariſiis, apud Robertum Stephanum, cum duplici translatione & gloſſis, in mediocri forma. xlv.
¶ Pariſiis, ex officina eiuſdem Roberti Stephani e regione ſcholæ decretorum. xxviii.
¶ Pariſiis, per eundem. xl. &. xlvi.
¶ Pariſiis, in officina Simonis Colinei ꝑ Galeoto a prato menſe Octobri. xli.
¶ Pariſiis, apud Ceratum Guillardum. xlix.
¶ Pariſiis, per Franciſcum Gryphium. xli. &. xlii.
¶ Tigurii, apud Chriſtophorum Froſcouerũ, in mediocri forma. xxxix.
¶ Venetiis, in taberna libraria diui Bernardini, in mediocri forma. xxxviii.
¶ Venetiis, ad ſignum Spei, in mediocri forma. xliiii.
¶ Venetiis, apud Petrum Ithechem & maguſtinũ. xlii.

Censura generalis contra omnes errores, qui in Bibliis per hæreticos deprauatis, reperiuntur.

Genesis. Cap. 15.



Braham fide iustus

Hæc propositio & similes catholicæ sunt. At vero per eas intelligere, quod sola fides sine operibus iustificat est error: in quem sensum illam trahunt hæretici.

Leuitici. Cap. 17.

¶ Sacrificia priuata prohibet.

Suspecta annotatio, & ad legem nouam detorta, vt detorquent illam hæretici oblationes & missas priuatas tollentes, est hæretica.

Deutero. Cap. 4.

¶ Dehortatio a quacunque similitudine adoranda. Et ibidem, imagines ne fiant quæ adorentur, solicite rursum dehortatur.

Ex his scripturæ locis & similibus deducere in lege noua non esse adorandas Imagines ea adoratione qua Ecclesia Romana consueuit, vt hæretici deducunt, est error.

Ibidem.

¶ Verbo Dei nihil addendum aut detrahendum.

Ex his verbis velle colligere leges humanas esse tollendas, & inferre nihil esse credendum quod non sit expressum in sacris literis, aut nihil esse in noua lege præcipiendum quod non sit præceptum in eisdem, vt hæretici faciunt, est error.

Cap. 5.

¶ Solus Deus adorandus.

Hæc propositio excludens adorationem sanctorum, est erronea.

Cap. 7.

¶ Statuæ subuertendæ.

Hæc propositio vniuersaliter capta non habetur in scriptura sacra, sed est error, tollens imagines sanctorum, præter quam quod hæretici in contemptu Imaginum, eas vocant statuas.

Cap.8.

¶ Cuncta Deo tribuenda, meritis ac hominum iustitiæ penitus nihil.

Hæc propositio falsa est & hæretica. Cum prorsus humana merita tollat & liberum arbitrium.

Cap.9.

¶ Non propter iustitiam & æquitatem cordis tribuit quicquam Deus hominibus.

Hæc propositio falsa est & erronea, & si quæ similes alicubi reperiantur, cum sint contra liberum arbitrium & humana merita.

Cap.11.

¶ Benedictio obedientibus verbo Dei, maledictio non credentibus.

Cum textus loquatur de non obedientibus, malitiose mutant in non credentibus. Quo innuere videntur eos qui non obediunt mandatis Dei, non habere fidem, quod hæreticum est.

Cap.12.

¶ Faciendum quod Deus præcipit, non quod nobis rectum videtur.

Suspecta est nota, quod videatur tollere leges humanas.

Ibidem.

¶ Verbum Dei solum faciendum, cui nihil addendum.

Hæc propositio in sensu hæreticorum est erronea, quia tollit leges humanas, & docet nihil esse credendum quod non sit expressum in sacris literis, aut nihil esse in noua lege præcipiendum quod non sit præceptum in eisdem.

Cap.15.

¶ Alendi pauperes, nec permittendi vt mendicent. Et ibidem. Prohibetur mendicitas.

Hæ & similes propositiones iniuriosæ sunt, & maliciose annotatæ, in odium religiosorum mendicantium.

Cap.16.

¶ Satuam seu imaginem prohibet.

Hæc propositio docens esse tollendas imagines in noua lege, est erronea, præterq; q̄ hæretici in contemptum imaginum eas appellant statuas, vt in illa Deute.7. Statuæ subuertendæ.

Cap.18.

¶Propheta aliud quam verbum Dei prædicans, interficiendus.

Hæc propositio est suspecta, q̄ videatur tollere doctrinam Ecclesiæ & sanctorum, & innuere, nihil esse docendum quod non sit expressum in scriptura diuina,

Cap.22.

¶Charitas etiam brutis exhibenda.

Inepta & impropia locutio.

Cap. 30.

¶Verbo euangelico prædicato, & corde credito, præceptum Dei impletur.

Hæc propositio vniuersaliter sumpta erronea est, significat enim sola fide impleri præcepta omnia, in quo sensu ab hæreticis sumitur.

Iosuæ. Cap.23.

¶Hortatur populum vt soli Deo fidant.

Hæc propositio est suspecta, q̄ videatur negare inuocationes & auxilia sanctorum. Et similis huic annotatur ab hæreticis alia ꝓpositio, Deut.8.

Regum Primo. Cap.7.

¶Corde soli Deo seruiendum.

Hæc propositio vera est, sed si per hoc vellint tollere interiorem venerationem sanctorum, est error,

Cap. 12.

¶Propter promissiones suas parcit Deus.

Hæc propositio est suspecta, q̄ videatur innuere solam fidem impromissa Dei iustificare, & nulla requiri opera.

Ibidem.

¶Pœnitenti & fidenti parcit Deus propter promissiones.

Hæc propositio est eandem cum superiori, nisi q̄ apertius declarat pœnitentiam nihil agere ad remissionem peccatorum. Qui hæreticorum nostri temporis præcipuus, est error.

Regum. 2. Cap. 7.

¶ Nihil vult agi Deus sine verbo suo.

Hæc propositio vniuersalis falsa est & erronea. Tollit enim humanas leges, præcepta & institutiones.

I bidem.

¶ Beneficia Dei tribuenda verbo, promissioni & bonæ voluntati eius.

Hæc propositio est caute legenda, ne excludantur nostra merita.

Regum. 3. Cap. 22.

¶ Deus per spiritum erroris in ore pseudoprophetarum seducit eos, qui verbum suũ oderunt.

In hoc loco & similibus diuina scriptura debet intelligi de permissione qua Deus interdũ permittit sceleratos homines ob sua flagitia decipi & seduci.

Regum. 4. Cap. 19.

¶ Propter seipsum & propter promissiones suas saluat Deus.

Hæc propositio suspecta est, vt illa primo. Reg. cap. 12. Propter promissiones &c. Nam & propter opera saluat Deus.

Cap. 20.

¶ Propter se & promissa saluat Deus.

Hæc est eadem cum superiori.

Paralip. 1. Cap. 17.

¶ Sine verbo suo nihil vult agi Deus.

Hæc propositio vniuersalis falsa est, & erronea. Vt illa. 2. Reg. cap. 7. Nihil vult agi, &c.

Paralip. 2. Cap. 19.

¶ Deus per spiritum erroris in ore pseudo, p phetarum seducit interdum eos, qui verbum suum oderunt.

Hæc propositio eadem est cum illa. 3. Reg. cap. 22. & ideo eadem censura est notanda.

Cap. 16.

¶ Confessio.

In hoc loco suspecta est nota, in odium confessionis auricularis.

Iob. Cap. 4.

¶ Solum Deum iustum, omnes homines iniquos.

Hæc propositio erronea est, quia contra scripturam quæ multos appellat iustos.

Cap. 9.

¶ Hominis iustitiam esse nullam apud Deũ.

Hæc propositio falsa est & hæretica, cum neget iustitiam operum humanorum,

Cap. 12.

¶ Negat hominum merita æstimari apud Deum.

Hæc aperte falsa est, & hæretica.

Cap. 16.

¶ Docet Deum iuxta suam voluntatem non nostra merita hic punire.

Hic titulus si loquatur vniuersaliter, falsus est & reiiciendus. Interdum enim in hoc seculo propter demerita punit Deus.

Cap. 31.

¶ Iob vult hominibus fortunam ex prouidentia Dei esse, non ex suis meritis.

Hæc propositio negans bona temporalia aliquando dari hominibus propter merita, falsa est, cum sacra scriptura multos referat, memoretq; bona temporalia propter sua opera a Deo recepisse. Falso ergo tribuit Iob prædictam sententiam.

Psalmus. 17.

¶ Puritas Christi quæ & nostra facta est.

Hæc propositio & si vera sit iuxta sensum catholicum, iuxta sensum tamen hæreticorum duplicem continet errorem. Primus est qui asserit homines iustos & puros, non per puritatem aut iustitiam propriam quæ illis inhæreat, esse iustos, sed per iusticiam Christi, illis (vt hæretici aiunt) imputatam. Alter error in hac propositione latens, est, ꝙ opera nostra nihil ad purificandum aut iustificandum hominem, conducant.

Psal.31.

¶ Docet quanta ſit iſtius hominis felicitas, qui aſſequutus ſit per fidem veniam peccatorum

Hæc propoſitio ſi ſoli fidei tribuat veniam peccatorum, eſt hæretica.

Pſal.33.

¶ Peccata non imputat Deus ſanctis ſuis.

Hæc propoſitio iuxta ſenſum hæreticorum, eſt hæretica. Dicunt enim iuſtum ſemper eſſe in peccato, & in omni opere peccare, ſed non imputari a Deo.

Pſal.36.

¶ Fideles non derelinquuntur a Deo.

Hæc propoſitio falſa eſt & hęretica, quamuis hæc ſit vera, iuſti non derelinquuntur a Deo. Et hinc conſtat falſo hæreticos & ex induſtria, ſemper vertere fidelem pro iuſto.

Pſal. 43.

¶ In ſolo Deo ſperandum, qui ſolus ſaluat propter ſe ipſum.

Huius propoſitionis ſecunda pars, eſt vt illa. 4. Reg. cap. 19. propter ſe ipſum & propter promiſſiones ſuas ſaluat Deus.

Pſal.54.

¶ In tribulationibus omnia Deo cõmittenda.

Hæc propoſitio eſt ſuſpecta, quod videatur reiicere omnem prudentiam & induſtriam humanam.

Pſal.63.

¶ Chriſtus ſatiſfactio pro peccatis.

Hæc propoſitio vera eſt & catholica, cæterum in ſenſu hæreticorum, ꝙ ſcilicet opera noſtra non ſint ſatiſfactoria pro peccatis, eſt hæretica.

Pſal.80.

¶ Qui Deo credit in nullo alio fidit.

Hæc propoſitio cum aperte tollat inuocationem & auxilium ſanctorum, eſt erronea.

Pſal.88.

¶ Peccatores punit ſaluaturus quidem Deus, ſed tantum propter ſuam miſericordiam.

Hæc propoſitio ſi per eam negare velint hæretici, opera noſtra eſſe meritoria ſalutis æternæ, eſt hæretica.

Psal. 90

¶ Canit quam tutus agat liberq; a malis vniuersis, qui Deo se sola fide cõmiserit.

Hæc vera est, sed suspecta, q; innuat tantam fidei certitudinem, quæ omnino excludat timorem, & prorsus a malis spiritualibus reddat liberum, pręsertim cum in textu nulla sit mentio de fide.

Psal. 93.

¶ Misericordiæ Dei dono fidelis non perit cum infideli.

Hæc propositio suspecta est, quia non distinguit fidelem a justo: nec iustum ab iniusto nisi per hoc q; iniusto imputatur peccatũ, non autem iusto.

Ibidem.

¶ Solus Deus adiutor & saluator.

Hæc propositio quatenus dicit solum Deum adiutorem suspecta est, q; videatur tollere sanctorum & iustorum auxilia.

Psal. 141.

¶ Fide liberabimur.

Hæc propositio catholica est, verum si intelligatur q; sola fides sine operibus iustificat, est hæretica. In quem sensum detorquent illam hæretici, vt illa Abraham fide iustus, Genes. 15.

Prouerbiorum. Cap. 5.

Propriis laboribus vult Deus nos viuere.

Hæc propositio est vt illa Deuter. 15. prohibetur mendicitas.

Ecclesiastes. Cap. 9.

¶ Per iustiam operum nescit homo, an odio vel amore dign⁹ sit.

Praua interpretatio loci, in odium operum humanorum. Nam & si per iustitiam operum, nemo sciat an odio vel amore dignus sit, tamen nec per iustitiam fidei, quod illi latenter significant.

Cap. 11.

¶ Omnia comittenda diuinæ prouidentiæ.

Hæc propositio catholica est, si tamen per eam tollunt humanam industriam hæretica est.

Ibidem.

¶ Omnia a Deo.

Hæc propositio vera est, & catholica: sed inde colligere, mala culpę esse a Deo, vt hæretici colligunt, est hæretica.

Sapientiæ. Cap. 13.

Quam vane student, qui in creaturis quæ-runt diuinitatem, & fatue adorant preces porrigentes.

Hæc propositio vera est, sed cauenda est hæreticorum malitia per, hoc significantium non esse ad sanctos fundendas preces.

Ecclesiastici. Cap. 11.

¶ Ab externis nemo iudicandus.

Si per externa intelligantur opera exteriora, vt intelligunt hæretici, propositio est erronea.

Cap 39.

¶ Malis omnia in malum cooperantur.

Hæc propositio erronea est. Nam malorum opera bona, in bonum eis cooperantur, & ad multa iuuant.

Ibidem.

¶ Bona bonis prosunt, malis autem etiam bona sunt mala.

Huius propositionis secunda pars est erronea.

Esaiæ. Cap. 1.

¶ Execratur dominus peccata iudæ vna cum sacrificiis.

Hæc propositio quo ad secundam partem suspecta est, q̄ videatur damnare sacrificia, ceremonias, & exteriorem cultum.

Esa. Cap. 8.

¶ Fiducia in Deo, non in humano auxilio.

Hæc propositio suspecta est, quia videtur tollere inuocationes & auxilia sanctorum.

Cap. 25.

¶ Fideles impiis iudęis mactatis, q̄muis inuoluti sint multis malis, seruabūtur per Christū.

Hæc propositio temeraria est & erronea, vniuersam salutem soli fidei tribuens.

Cap. 28.

¶ Christus credentibus salus.

Hæc propositio est vt illa, Gene. 15. fides iustificat.

Cap. 30.

¶ A creaturis auxilium petentes decipiuntur.

Hæc propositio in sensu hæreticorum scilicet quod non sint inuocandi sancti, erronea est.

Similis est illa quæ in aliis impressionibus in hoc loco habetur, Irascitur Deus si præter ipsum humano consilio siue auxilio innitamur atq; ideo eadem censura est plectenda.

Cap. 43.

¶ Nulla in nobis iustitia.

Hæc propositio falsa est & hæretica, cum tollat prorsus iustitiam operum humanorum, & omnem iustitiam nobis inhærentem.

Ibidem.

¶ Soli Deo fidendum.

Hæc propositio suspecta est quod videatur negare orandos esse sanctos.

Cap. 45.

Deus cum sit creator omnium ipse solus est inuocandus.

Hæc propositio est erronea, cum tollat inuocationem sanctorum.

Ibidem.

¶ Christus iustitia nostra, & in aliis Bibliis, Deus iustitia & fortitudo nostra.

Hæc propositio vera est: qui tamen per illam volunt tollere iustitiam nobis inhærentem, aut iustitiam operum humanorum, errãt, vt in illa Psal. 17. Puritas christi &c.

Ibidem.

¶ In Hypocritas qui se externis operibus sanctificant.

Hæc in sensu hæreticorum scilicet quod bona opera exteriora sint Hypocrisis, & reddant operantem hypocritam, erronea est.

Cap. .46.

¶ Execratur culturam Imaginum insensibilium dominus.

Hæc propositio deriuata ad legem nouam, est erronea, cum tollat venerationem Imaginum.

Cap. 51.

¶ Aufer timorem humanum a fidelibus.

Hæc propositio suspecta est, quod illum errorem præse ferat, videlicet tantā esse fidei certitudinem vt omnem timorem excludat.

Cap. 53.

¶ Christus iustitia nostra.

Hæc propositio iam superius annotata est. cap. 45.

Cap. 58.

¶ Elidit dominus Iudæorum præsumptionē, qua confidebant legis scientiæ, orationi, ieiunio, sabbato, & diuino cultui.

Suspecta annotatio in odium ceremoniarum & operum exteriorum.

Ibidem.

¶ Instigat prædicatores, vt libere hypocrisim humanorum operum redarguant.

Hæc propositio est vt illa, In hypocritas qui se in externis operibus san. ficant Esaiæ. 45. & ideo eadem censura est notanda.

Hieremiæ. Cap. 7.

¶ Iubet Hieremias annuntiare populo verbū domini, confidenti in externo templi cultu nihil iuuante.

Hæc propositio erronea est, cum asserat externas cæremonias & exteriorem cultum nihil iuuare. Ibidem.

¶ Prohibet dominus orare pro populo.

Hæc propositio cum vniuersaliter significet non esse orandum pro populo, erronea est, & contra morem Ecclesiæ & sanctorum, & calumniam infert textui sacro, qui solum prohibet pro populo Iudaico orare, quia obstinatus erat.

Cap. 8.

¶ Inuitat eum Dominus ad resipiscenciam.

Perperam hœretici pœnitentiæ nomen mutant in resipiscentiam, quã definiunt esse vitæ mutationem, aut emendationem sine dolore peccatorum præteritorum. Et hæc censura deseruiat vbicunq; pœnitentiæ nomen mutatur in resipiscentiam.

Cap. 14.

¶ Neq; ieiunia, nec victimæ obstinatis prossunt.

Hæc propositio falsa est & erronea, cum prosint illis, tum ad bona temporalia, tum vt conuertantur a peccatis.

Baruch. Cap. 2.

¶ Vera Christianorum confessio.

Hæc propositio suspecta est, in illo loco posita, quia latenter tollit confessionem auricularem, quam hæretici tollunt.

Ezechiel. Cap. 14.

¶ Contemptores verbi sui decipit interdum Deus.

Hæc propositio est vt illa. 3. Reg. cap. 22. Deus per spiritum erroris in ore pseudoprophetarum seducit interdum eos qui verbum suum oderunt & ideo eadem censura notanda.

Ibidem.

¶ Iusti non liberabunt impios a malis immissis, sed ipsi iusti tantum in sua iustitia saluabuntur.

Hæc propositio falsa est & erronea, cum sæpe iustorum orationibus peccatores liberentur ab immissis malis.

Cap. 33.

¶ Impio resipiscenti anteacta peccata non imputantur.

Hæc propositio si intelligatur de imputatione ad pœnam temporalem, vt hæretici intelligunt, ex hoc tollentes purgatorium, est erronea.

Danielis. Cap. 9.

¶ Vera confessio.

Hæc annotatio est vt alia quæ habetur Baruch.2.

Osee. Cap.9.

¶ Malorum sacrificia displicent Deo.

Hæc propositio si intelligatur ꝙ Deus reprobet peccatorum sacrificia, aut ꝙ nolit ea fieri. est erronea.

Abacuc. Cap.2.

¶ Iustus ex fide viuit, & impius vbiq; per fide agit.

Hæc propositio quo ad secundam partem erronea est, cum aperte asserat peccatorum opera nihil prorsus valere.

Zachariæ, Cap.7.

¶ Ieiunia absq; operibus misericordiæ nihil esse.

Hæc propositio falsa est & erronea, atq; in odium Ecclesiastici ieiunii annotata.

Capit 4.

¶ Omnia sancta in ecclesia Dei, & impii ex ecclesia pellendi.

Huius propositionis vtraq; pars, est etronea, cum aperte excludat peccatores ab ecclesia.

Mathei. Cap.8.

¶ Qui sine operibus est Christi non est.

Hæc propositio si intelligatur non esse Christi per gratiam, vera est, Cæterum in sensu hæreticorum, scilicet ꝙ non sit membrum ecclesiæ per fidem, erronea est.

Cap.9.

¶ Paraliticus fide sanatur a corporis infirmitate & a peccatis.

Hæc propositio eadem censura plectenda est, qua illa, Abraham fide iustus Gene.15. cum sentire videatur fidem solam sanare a peccatis.

Ibidem.

¶ Fide sanatur mulier. Cæci duo fide in Cristum sanantur.

Hæ propositiones si intelligantur de sanitate spirituali, ad quam malitiose videntur alludere hæretici, eadem Censura notandæ sunt qua illa Gene. 15. fides iustificat. Eædem propositiones habentur. c.16. & .20. & sicubi alibi repertæ fuerint, eadem censura plectantur.

Cap.11.

¶ Exprobat Dominus ciuitatibus quæ non crediderunt.

Hæc propositio, cum textus loquatur de non agentibus pænitentiam, praue mutat non pænitentes in non credentes, vel in infideles.

Cap.12.

¶ Iudæi fide puri.

Hæc propositio est vt illæ, Math.9. fide sanatur mulier: cæci duo fide in christum sanantur.

In titulo. Cap. 15.

¶ Traditiones humanæ & ciborum delectus reiiciuntur.

Hæc propositio hæretica est & erronea, cum tollat leges ecclesiasticas ieiunia præcipientes, & certum ciborum genus interdicentes.

Cap. 19.

¶ Vxor ob solam fornicationem dimittēda.

Hæc propositio si intelligatur quo ad vinculum, erronea est.

Cap. 20.

¶ Operariorum æquale præmium. Idest æquale in vinea Domini operantibus datur præmium.

Hæc propositio suspecta est, q̄ videatur tollere merita operum, atq; adeo inæqualitatem meritorum.

Cap.22.

¶ Vestis nuptialis fides.

Hæc propositio erronea est, q̄ tribuat fidei quod est charitatis.

Marci. Cap.10.

¶ Vxor ob solam fornicationem dimittenda.

Hæc propositio in hoc loco præter textum Marci est, & si intelligatur quo ad vinculum, est erronea.

Lucæ. Cap.4.

¶ Vita in verbo Dei.

Hæc propositio vera est & catholica, sed suspecta, quod latenter indicet, fidem solam verbi Dei, ad vitam sufficere.

Ioannis. Cap.1.

¶ Filii Dei qui christo credunt.

Hæc propositio catholica est, in prauum tamen & erroneum sensum detorta ab hæreticis, quod fides sola faciat filium Dei.

Cap.3.

¶ Fides vita æterna.

Hæc propositio catholica est, verum perperam interpretata ab hæreticis, quod sola fides ad vitam æternam sufficiat. Eadem propositio habetur. cap. 4.&.5.&.11.

Cap. 15.

¶ Opera nulla sine fide.

Hæc propositio falsa est, cum tollat opera moraliter bona.

Ibidem.

¶ Opera a Deo.

Hęc propositio catholica est, sed per eam male intellectum est ab hæreticis, quod bona opera sint a solo Deo.

Cap.17.

¶ Sanctitas Christi nostra.

Hæc propositio eadem censura castiganda est, qua illa, psal. 17. Puritas Christi, quæ & nostra facta est.

Actuum. Cap.10.

¶ Remissio peccatorum fides.

Hæc propositio vera est, sed in sensu hæreticorum quod sola fides in Christum sufficiat ad remissionem peccatorum, erronea est.

Ad Roma. Cap. 4.

¶ Fides iustificat, non opera.

Hæc propositio hæretica est, cum significet sola fide iustificari hominem, & opera non requiri.

Ibidem.

¶ Abraham fide iustus, Et Abraham quomodo fide iustus, Et fidei iustitia.

Quæ omnes propositiones eadem Censura notandæ sunt, qua illa, Gene.15. Nam si per eas intelligatur ꝙ sola fides sine operibus iustificat, hæreticæ sunt.

Cap.10.

¶ Iudæi diuinam ignorantes iustitiam, quæ ex fide est, a gratia Dei exciderunt.

Hæc propositio est eadem censura notanda, qua proxime precedentes.

Ad Corinth.1. Cap.4.

¶ Nemo iuxta exteriorem hominem iudicandus.

Hæc propositio erronea est, quia tollit iudicium humanum.

Cap.6.

¶ Christianus non debet litem intendere proximo.

Hæc propositio erronea est.

Ibidem.

¶ Iniuriæ & damna Christianis ferenda.

Hæc propositio duplici ratione suspecta est. Nam primo indicat non esse resistendum Turcis, aut aliis infidelibus, cum bella christianis inferunt, vt Lutherus docuit. Deinde non licere christianis, apud iudicē aut res suas repetere, aut iniurias persequi, quod etiam Lutherani docent, in vtraꝙ parte turpiter errantes.

Ad Corinth.2. Cap.1.

¶ Sancti sunt qui Christo fidunt.

Hæc propositio erronea est quatenus sensum habet vniuersalem, ꝙ sola fides seu fiducia in christum reddat homines sanctos.

Ad.Galatas. Cap.2.

¶ Viuere in fide, & cap.iii. & .v. Ex fide iustitia. Ex fide iustitia non ex lege.

Hæ omnes propositiones eadem censura notandæ sunt, qua illa propositio. Fides iustificat. Nam si per illas intelligatur, ꝙ sola fides sine operibus iustificat, hæreticæ sunt.

Ad Philipen

¶ Præter cognitionem vnius Christi, omnia nihili facit Paulus.

Hæc propositio suspecta est, quia videtur tollere valorem charitatis, & oporum, & solam fidem magnificare.

Ad Tessaloni.1. Cap.1.

¶ Gratiarum actio propter fidem a Deo datã.

Cum Paulus loquatur etiam de spe, & charitate, aliisq; bonis operibus, praue in hoc loco annotatur sola fides.

Cap.4.

¶ Mortui non lugendi.

Hæc propositio negans licitum esse lugure mortuos falsa est, & contra morem sacræ scripturæ.

Cap.5.

¶ Dies iudicii piis non formidandus.

Hæc propositio erronea est, cum aperte significet tantam fidei certitudinem quæ omnino timorem excludat.

Ad Thessa.2. Cap.1.

¶ Pœna in credulis Euangelio.

Maliciose annotata propositio, cum textus loquatur etiam de non obediẽtibus Euangelio. Et ita videtur innuere omnes in obedientes esse incredulos, quod est hæreticum. Cap.3.

¶ In eos qui non laborant manibus.

Hæc propositio eadem Censura castiganda est, qua illa Deute.15. Prohibetur mendicitas.

Pri.a Ad Thimothe. Cap.1.

¶ Lex non iusto sed impio data.

Hæc propositio est vera, qui tamen per illam docent, ꝙ iustus non sit subditus legibus, errant.

Ad Titum. Cap.2.

¶ Fide mundatos opera sequuntur.

Quod dicitur fidem mundantem sequi opera, hæresis est noua, tribuens soli fidei, quod charitati etiam est tribuendum.

Ad Hebræos. Cap.6.

¶ Deficientes a fide nulla alia hostia expiantur quam Christi.

Hæc propositio vera est. Verum suspecta: quod videatur negare opera nostra ad iustificationem concurrere.

Ad Hebræ. Cap. 10.

¶ Oblatio Christi sola pro peccatis.

Hæc propositio duplici ratione suspecta est. Primo quia videtur docere, missam non posse pro peccatis offerri, vt hæretici horum temporum perniciosissime errantes docent. Deinde videtur omnino excludere opera nostra satisfactoria.

Ibidem.

¶ Sacrificia omnia reiiciuntur præter solum Christum.

Cum Paulus loquatur de sacrificiis veteris legis, male detorquetur textus scripturæ sacræ ad nouam, vt priuata sacrificia, & oblationes excludat quod hæreticum est.

Ibidem.

¶ Reiicientes Christum nulla hostia purgãtur.

Hæc propositio suspecta est: quia innuere videtur, quod, qui fidem amiserũt non possunt eam recuperare: quod est aperte hæreticum.

Cap. 12.

¶ Accedendum ad Christum qui solus est audiendus.

Huius propositionis secunda pars suspecta est, cum videatur innuere, nec audiendam ecclesiam, nec recipiendam doctrinam sanctorum.

Iacobi. Cap. 2.

¶ Per opera fidem iudicari.

Hæc propositio suspecta est, quod ad illud spectare videatur opera solum ostẽdere fidem, & nihil conferre ad iustificationem, nec ad promerẽdam gloriam, quod hæreticum est.

Ibidem.

¶ Fides sine operibns non est fides.

Hæc propositio cun alludat ad hæreticorum errorem, quod in peccatoribus postpeccatum nulla maneat fides, aut quæ manet, non esse veram fidem, falsa est & eronea.

¶ Abrahe opera per fidem. Raab opera per fidē.

Vtraq; propositio suspecta est, quod videatur opera bona principaliter tribuere fidei tanquam formæ, cum hæc sit potius charitatis.

Prima Ioannis. Cap.5.

¶ Nasci ex Deo, est habere fidem in Christū.

Hæc propositio vera est, & catholica, sed in sensu hæreticorum quod sola fides filium Dei faciat, est hæretica.

¶ OMnes hi errores continentur in marginibus, aut in Titulis capitulorum in varijs Biblijs annotati, qui abradendi sunt, vt in fronte huius Censuræ decretum est.

Et præter hanc Censuram generalem, oportuit alteram peculiarem addere in Bibliam quæ impressa est Lutetiæ sub mediocri forma in officina Roberti Stephani cum duplici translatione vulgata, & noua, & cum scholiis Vatabli. Anno 1545.

De hac igitur Biblia imprimis censemus totum nouum Testamentum esse omnino resecandū, reiiciendumq;, propter plurimos errores qui illius scholijs sunt inserti. Nam Testamentum vetus paucissimos errores continet, ac sub his verbis quæ catholicum sensum facile admittant. Quapropter eius scholia permittimus, presertim viris doctis, quibus plurimum prodesse possunt: sed ne rudes, & illiterati decipiantur, pauca quædam hic notare volumus, quæ suspitionem aliquam hæresis præbere poterant.

Genesis. Cap.15. numero.13.

¶ Et reputauit ei illam ad iustitiam, illam subaudi fiduciam, idest ob eam credulitatem, qua creditur Deo liberos promittenti: iustus apud ipsum Deum habitus est.

Hæc expositio eadem suspectione laborat, qua propositio illa, Abraham fide iustus. Ad hæc fidem vertit in fiduciam.

Esaiæ. Cap.63. numero.5.

Ego sum, qui nuper prædicabam cum viuerē in mundo, iustitiam, & eam quidem quæ est per fidem in me.

Hæc propositio est vt illa ad Rom. 4. fides iustificat.

Hieremiæ. Cap. 31. numero. 63.

¶ Fædus nouum facile est, leue, beneuolētię & securitatis plenum, nan continet illam magnificam promissionem salutis, & remissionis peccatorum, quam cōsequuturi sunt, qui in Christum crediderint.

Hæc suspecta est sicut illa, fides iustificat.

Osee. Cap. 2. numero. 45.

¶ Per iustitiam idest per fidem, qua iustificātur homines.

Hæc propositio eandem cum præcedentibus suspitionem affert.

¶ NOua Testamenta separatim a Bibliis excusa eádem generali Censura emēdentur in quibuscunq; locis deprauata fuerint.

Censura prohibens Bibliam impræssam Basileæ apud Ioannem Oporinum. Anno. M. D. Liiii. Mense Martio. Sebastiano Castelionæ interprete.



IAM iam erat in manus tuas formulis excussa, traddenda, optime lector, hæc nostra Censura, qua decreuimus sacrorum Bibliorum volumina alicubi hæreseos labe, aut eius suspicione deprabata, munienda, ne cui post hac per ignorantiam impingere contingat. Cum ad nos delata est, noua quędam traslatio. Sebastiano Castalione interprete apud Ioannem Oporinum. Basileæ excusa, Anno a Chri

to nato, M. D. liiii. Mense Martio: quam ne temere va gari permiteremus, & horum temporum calamitas mon. nuit, & asiduamuneris nobis demandati cura postulabit Et vt diligentius, oculatiusq; quid de ea statuendum esset discuteremus, vel titulus ipse traslationis exegit, intelligẽtes nimirum nullum perniciosiorem lapsum inueniri posse, q̃ qui textui insertus sacrarum litterarum auctoritate tueatur, quod malum (vt iam te monuimus) deus hacten⁹ ab alioquĩ deprabatis Bibliis auertit, quousq; libuit huic Sebastiano sic vertere, vt prȩter hæreses in quas aliquando in suis additionibus incidit, in textu autem non raro illis faueat, alicubi vero sic consulto transferre videtur, vt infirma reddat fundameta quibus axiomata Christiana, et religioni q̃ necesaria: nituntur, ita redens sacrarum literarum testimonia quibus illa astruxerunt antiqui patres ab initio nascentis ecclesiȩ vsq; in presentem diem, vt nihil illis fauere videantur: eo forsam animo (vt suspicari licet) vt diruto fundamento, ruat quæ superponitur structura. Adde q; mirum in modum delectatur poetarum & historiographorum stilo vocibus nimium exquisitis, ac proinde obscuris, ornato. Indigno sane multoties dibinæ scripturæ pondere & magestate. Et quod minus ferendum est, q; dum vnicum eius studium institutumq; esse videatur, vt in nulla re conuenientem cum nostra ȩditione translationem edat, frequenter inusitatis vocibus & peregrino sermone labefactat vim atq; energiam magnifici cuiusdam sensus, quem recepta iam in vsu verba præsese ferre intellexerunt viri non minus pii q̃ eruditi, qui diu

in ſacris literis nō ſine magna reipublicę chriſtianę vtilitate verſati ſunt. Quamobrē peritorū virorū nec dubiæ ſi dei conſilio vſi, indignam eſſe cenſuimus quæ manibus chriſtianorum libere contrectetur, q̄uis non negemus inueniri aliqua quæ ſine periculo legi poſſent, ſed nō ſunt tanti momenti, vt arbitremur magna vtilitate carituros ſtudioſos, ſi ea caruerint, quim potius iudicaremus nō parvam erroris anſam nos pręſtitiſſe, niſi prohibuiſſem⁹ ſicut per hoc noſtrum edictum prohibemus.

Ingenium volitat,



Paupertas deprimit ipſum.